

MOŽNOSTI ROZVOJE vrtulníkového letectva v podmínkách ČSLA

Podplukovník Jan Macháček

Vojskové letectvo, tj. letecké jednotky organicky začleněné u vševojskových svazků, objevilo se poprvé v organizaci armád v období druhé světové války, především v armádě USA. Bylo vyzbrojeno lehkými, dvou až třímístnými vrtulovými letouny rozličných typů. Plnilo převážně úkoly pomocné zejména kurýrní a spojovací, výjimečně i úkoly průzkumné a pozorovací (vyvýšená pozorovatelná nad vlastním územím, mimo okruh palebné činnosti lehkých pěchotních zbraní).

Podle dosažitelných pramenů bylo letectvo obdobně začleněno i v německé armádě.

Sovětská armáda v organizaci vševojskových svazků takový druh letectva neměla. K podobným úkolům používala letouny PO-2 „KUKURUZNÍK“, organicky začleněné v útvech vojenských vzdušných sil, s tím rozdílem, že kromě úkolů pomocných plnily i bojové úkoly, zejména v noci.

Po 2. světové válce se vojskové letectvo v socialistických armádách dále nerozvíjelo. Rovněž v západních armádách byla dlouho zachována klasická koncepce, vytvořená za války. Pěší nebo mechanizované divize USA měla zhruba až do roku 1955 ve své organizaci 22 lehkých vrtulových letounů.

Kvalitní obrat nastal s rozvojem vrtulníků, které byly do vojskového letectva zařazovány nejen v armádě USA, ale i ve francouzské a anglické armádě.

V západních armádách počítají v současné době s bojovým použitím vrtulníků vojskového letectva ve všech fázích boje a na všech bojištích. Rozbor možnosti jejich použití byl zveřejněn v časopise PVOS a letectvo č. 11/1964 v článku „Bojové uplatnění vrtulníků a jejich perspektiva“.

Uvedu stručně situaci vojskového letectva v kapitalistických armádách.

U amerických divizí je organizačně začleněn prapor vojskového letectva (45 vrtulníků a letounů), kromě toho každá brigáda má leteckou četnu — 6 vrtulníků, průzkumný prapor rotu vzdušného průzkumu — 27 vrtulníků. Divizní dělostřelectvo má 10 vrtulníků. Celkem má americká divize 87 vrtulníků. Štáb armádního sboru má rotu vojskového letectva — 35 letounů a vrtulníků. Stejnou jednotku má i štáb polní armády. Kromě toho bývá americké polní armádě podřízen jeden nebo více praporů dopravních vrtulníků (prapor — 104 vrtulníků).

Také **francouzské divize** mají organicky začleněné vrtulníkové jednotky (38 vrtulníků) a u **západoněmeckých divizí** jsou vytvářeny letecké prapory, které mají mít kolem 40 lehkých letounů a vrtulníků.

V naší armádě je zatím tento druh letectva ve stavu zrodu. U vševojskových armád, motostřeleckých a tankových svazků jsou vrtulníkové letky, vyzbrojené vrtulníky Mi-1 a Mi-4 a plní úkoly převážně spojovací, dopravní a pomocné.

S jejich aktivním zásahem do bojové činnosti nepočítáme. Vrtulník Mi-1 není vůbec vyzbrojen, Mi-4 je vyzbrojen jediným kulometem ráže 12,7 mm, umístěným ve spodní části přídě vrtulníku a ovládaným střelcem z kabiny. Jinak vyzbrojeny nejsou.

Podle mého názoru bylo by účelné postavit vojskové letectvo i v podmínkách ČSLA na kvalitativně vyšší úroveň.

Vojskové letectvo vyzbrojené bojovými vrtulníky může v podmínkách středoevropského válčiště sehrát významnou úlohu. Zejména členitost terénu, jeho zvlnění a porosty by umožňovaly jeho úspěšné bojové nasazení.

Vojskové letectvo může velmi přispět ke zvýšení manévrovosti motostřeleckých svazků a v některých fázích boje podstatně zvýšit jejich palebnou mohutnost a účinnost.

Vojskové letectvo může v našich podmínkách plnit především tyto úkoly:

- přepravovat vojsko, zbraně a materiál,
- vysazovat taktické výsadky a podporovat jejich bojovou činnost,
- pozorovat bojiště (vzdušná pozorovatelná),
- řídit dělostřelecké palby,
- ničit nepřátelské tanky a nepřátelská postavení,
- vizuální, fotografický a radiotechnický průzkum.

Kromě toho mohou vrtulníky plnit různé pomocné úkoly např.:

- zabezpečovat velení, spojení, kurýrní službu,
- odsunovat raněné,
- kontrolovat vlastní maskování,
- speciální úkoly ženiijního, chemického a radiálního průzkumu atd.

To jsou jen některé typické úkoly. Vrtulníkové letectvo se však může podílet prakticky na všech fázích boje.

Organizace vojskového letectva i jeho výzbroj musí být přizpůsobena těmto úkolům. V zásadě by mělo mít vojskové letectvo ve výzbroji dva typy vrtulníků:

— dopravní vrtulníky, reprezentované u nás typem Mi-4 s perspektivou přezbrojení na vhodnější typy, např. V-8. Plnily by výhradně úkoly dopravní zásobovací a odsunové. Podle potřeby mohou být vy-zbrojeny;

— lehké, pohyblivé a vyzbrojené vrtulníky, které by byly určeny k bojovým úkolům, vzdušnému průzkumu, ochraně dopravních, neozbrojených vrtulníků a podpoře boje pozemních vojsk. Lehké vrtulníky především pro jejich pohyblivost, poměrně snadnou obsluhu a malé nároky na vzletové a přistávací plochy. Možnosti vyzbrojení jsou stejné jako u vrtulníků velkých.

K těmto úkolům by byl velmi vhodný u nás vyráběný vrtulník HC-3, který podle předpokladu konstrukce může mít kulometnou výzbroj, ovládanou pilotem nebo střelcem, 2 bloky odpalovacích zařízení raket S-57, ovládaných pilotem nebo 4—6 protitankových řízených střel typu „MALJUTKA“, řízených střelcem - operátorem (PTRS „MALJUTKA“ — váha 12 kg, účinný

dostřel 3000 m, navádění pomocí lanka dlouhého 3200 m — licenční výroba). HC-3 má výhodu i v tom, že kromě bojových úkolů může plnit i úkoly pomocné. Kromě pilota může vézt 4 cestující, nebo 2 raněné na nosítkách s ošetřovatelem nebo asi 350 kg užitečného nákladu. Také jeho letové parametry odpovídají světové úrovni a ve své kategorii značně převyšují všechny současné používané vrtulníky.

Požadovaným úkolům musí být přizpůsobena i organizace vojskového letectva. Můžeme vycházet ze současné organizace, ovšem přizpůsobit ji potřebě. Možná varianta je uvedena v příloze.

U vrtulníkových jednotek dělostřeleckých svazků odpovídá zhruba současná organizace.

Jsou i takové názory, že by bylo vhodné vzhledem k otázkám leteckého výcviku, materiálně technického a zejména speciálního zabezpečení, v době míru organizaci začlenit vojskové letectvo jinak, např. vyjmout je z přímé podřízenosti vševojskových svazů a svazků a podřídit velitelé letecké armády, z leteckého oddělení každé armády vytvořit velitelství divize vojskového letectva, kterému podřídit všechny útvary a jednotky organicky stejné ucleněné jako v první variantě. Tyto útvary a jednotky by se vyčleňovaly v případě potřeby a na cvičení k předurčeným svazkům a svazům. Taková organizace by měla určité přednosti z hlediska zabezpečení. U vševojskových svazů a svazků by však nebyl vžitý soustavný a každodenní styk s vojskovým letectvem, což by nebylo zdravé. I pro štáb letecké armády by to bylo přílišné zatížení. Speciální výcvik by nebyl organizován účelně z hlediska každodenní potřeby pozemních vojsk, ale byl by zaměřen pouze na základní letecký výcvik. Proto tuto variantu pokládám za nevhodnou.

Způsoby bojové činnosti a taktika použití vojskového letectva by musely být hluboce rozpracovány na jednotlivé varianty bojových úkolů, aby byl zabezpečen maximálně efektivní výsledek.

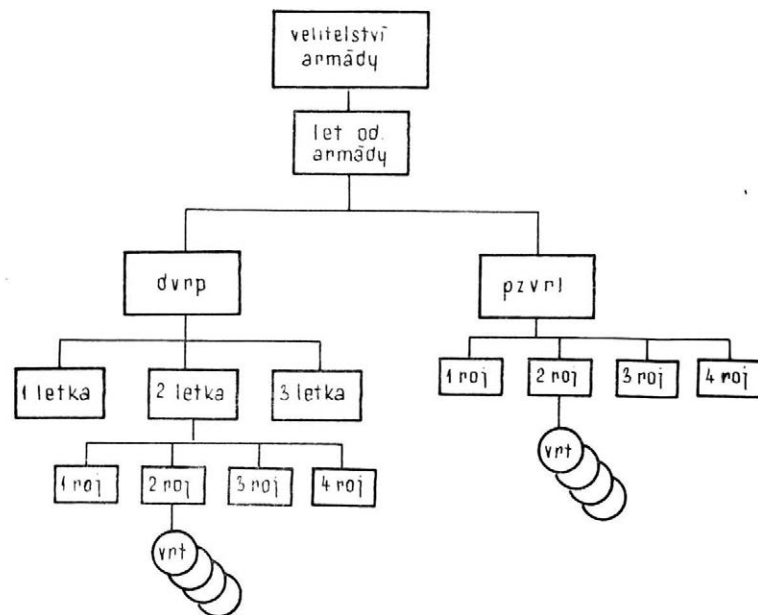
Metodika plnění jednotlivých úkolů musí přihlížet k potřebám pozemních vojsk, k možné činnosti nepřítelů i k vlastním možnostem.

TAKTICKÉ VRTULNÍKOVÉ VÝSADKY

Jich taktika je prakticky vyřešena. Bude se zabývat pouze účastí bojových vrtulníků, které by tvořily součást bojové sestavy vrtulníkového výsadku.

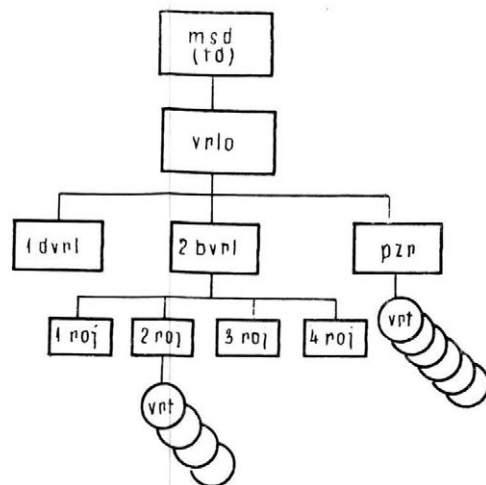
MOŽNÁ ORGANIZACE VOJSKOVĚHO LETECTVA V ČSLA

PŘÍLOHA 1

Počty:

	letek	rojů	vrtulníků	typ
dopravní vrtulníky	3	12	48	Mi-4, V-8
průzkumné vrtulníky	1	4	16	Hc-3
celkem	4	16	64	

	letek	rojů	vrtulníků	typ
dopravní	1	4	16	Mi-4, V-8
bojové	1	4	16	Hc-3
průzkumné		1	6	Hc-3
celkem	2	9	38	

Miláček

V čele sestavy by letěly bojové vrtulníky s úkolem bezprostředního průzkumu a ničení palebných ohnisek, která by se na trati objevila. Ve středu sestavy pak dopravní vrtulníky, po jejich bocích s rozestupem do 500 m opět bojové vrtulníky s úkolem ničit palebné odpory. Maximální výška letu 50 m nad terénem, která prakticky znemožňuje účinný zásah stíhačů.

V době vysazování by bojové vrtulníky pozorovaly prostor vysazení a působily proti možným palebným odporům. Při zpátečním letu by opět chránily sestavu dopravních vrtulníků.

PODPORA BOJE TAKTICKÝCH VÝSADKŮ

Bojové vrtulníkové letky budou jedním z neúčinnějších prostředků pro podporu boje taktických výsadek, zejména při soustředěných úderech nepřítele. Vrtulníky budou připraveny v pohotovosti č. 1 a 2. Start na výzvu, let do prostoru ve výšce 10–20 m nad terénem po nejvýhodnější trati. Nepřátelské cíle mohou ničit buď z prostoru výsadku nebo týlu útočících vojsk. Palebný přepad uskutečnit raketo-vými střelami, kulomety a protitankovými řízenými střelami při maximálním využití terénu. Při přepadu bude nutno často a překvapivě manévrovat výškou a polohou vrtulníků. Doba trvání 10–15 minut.

Maximální účinnost zabezpečuje přepad nejméně dvěma roji až letkou. Vrtulníky však vedou palbu a manévrují samostatně, nejvíce ve dvojicích.

Při návratu letí skupina pohromadě v přízemní výšce a může současně i odsu-novat raněné výsadkáře.

NIČENÍ NEPŘÁTELSKÝCH TANKŮ PŘI PROTIÚDERECH NEPŘÍTELE

Vzhledem k pohyblivosti vrtulníků a možnosti jejich rychlého nasazení na ohrožených úsecích bude účelné stanovit několik čar nasazení v nejvýhodnějších terénních podmínkách a seznámit s nimi předem osádky vrtulníků. Před protiúderem ponechat vrtulníky skryté v pohotovosti č. 1 nebo 2. Na výzvu by vzlétly a přízemním letem (10–20 m nad terénem) letěly na stanovenou čáru. Na této čáře by postupně vystoupily do potřebné výšky, odpálily a navedly rakety a opět sestoupily do přízemní výšky se změnou místa. Celou akci by bylo vhodné řídit z pozemního návedčího stanoviště - VS svazku.

Účinnost zásahu letky bojových vrtulníků by byla značná a jistě by se vyrovnala nejméně oddílu protitankového dělostřelectva nebo stejnému počtu odpalovačích zařízení PTRS na obrněných transportérech. Přesnost navedení je při tom mnohem větší než u pozemního odpalovačích zařízení (podle výsledků zkoušek v SSSR). Zranitelnost vrtulníků bude závislá na podmínkách terénu a vycvičenosti osádek, ale předpokládám, že bude menší, než u pozemních zařízení.

Palebný přepad nepřátelských postavení může být obdobný jako ničení nepřátelských tanků nebo podpora boje taktických výsadek. Zásadou musí být překvapení, využití terénu a maximální hustota palby. Přepadu zúčastní se zpravidla celá letka na malém úseku, nejčastěji ve prospěch útočících vojsk po jejich proniknutí do hloubky nepřátelské obrany.